

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Udrag fra PHILETS FORSLAG OM PEBERSVENDENE, SOM VIST VIL BLIVE IVÆRKSAT (1771)

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, Gyldendal, (1969), s. 66. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewald04val-shoot-idm139761564393696/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

Endelig opstod en stor grøv Bengel — saaledes behæger Historien at udtrykke sig — denne forsikrede, at det feede Svin ikke kunde tilkomme nogen bedre end ham, eftersom han kunde gjøre sin høieste Eed paa, at han ikke engang viste hvad Kierlighed var. »Der«, sagde Sandsigeren, i det han til alles Forundring greb denne Helt om Armen, og ledte ham hen til den gabende Bonde »der, min gode Mand har du dit Esel«.

Jeg forudseer at en Deel af mine Læsere allerede her vil smigre mig med, at have anatomeret mine Pebersvende saa nøie som mueligt, og med at have sagt det verste om dem, som kan siges. Men jeg er langt fra ikke saa stolt en Skildrer og saa slet en Patriot, at jeg skulde troe dem. Jeg tilstaaer tværtimod mine Mangler og beder alene at min gode Villie maae undskylde dem. De faa Træk som jeg har anbragt ere almindelige og lidet udarbejdede; og jeg er overbeviist om at der findes faa iblant mine Landsmænd, som ei ved besynderligere Iagttagelser ere satte i Stand til at forøge og forbedre dem. Den frekke Foragt af Religionens Stemme og af Sædelæren, er det stærkeste Træk, men ikke det eneste, som jeg har overladt til andre.

Jeg kan ikke forbigaae denne Leilighed at yttre et Ønske, hvis Opfyldelse, som jeg troer, skulde meget understytte mine patriotiske Hensigter. Jeg vilde agte mig lykkelig, ifald jeg turde haabe, at dette Udkast vilde give en anden Raphael, eller rettere en anden Hogarth Anledning til, at værdige Pebersvendene, og især de hesligste af dem sin Pinsel. Deres blege, eller dumme, eller kaade, eller frekke, eller lumske Ansigter skulde gjøre en uforlignelig god Virkning. Jeg skulde lade den hele Samling hefte for ved et andet Oplag af denne Afhandling, uden at blive misundelig, naar Læseren paa engang saa det samme, om ikke meer i dem, end i alle mine Anmærkninger. Indbildningskraften, som saa gjerne følger med vorre ivrige Ønsker,

forleder mig næsten til at gribe ind i Kunstnerens Arbeide, og at forestille mig hvorledes han maaskee vilde gjøre det. Han vilde mueligt forestille Kierligheds Tempel med aabne Porte, med Religionen og Naturen og Staten i deres fulde Majestet siddende ved Alteret i en Kreds af Jordiske Skønheder. De guddommelige vilde han maaskee afbilde, ligesom de pegede paa disse, og tillige vinkede ad en Deel Mandfolk, som fortryllede af det himliske Syn, deels trængte sig til fra alle Sider, deels med enhver Mine udtrykte den heftigste Begierlighed efter at blive deelagtig i samme Lykke. I en lang Frastand vilde man bemærke Pebersvendene, som fordybede i adskillige barnagtige eller nedrige Forretninger, enten ikke saac det himliske Syn og de Guddommeliges uafadelige Vink, eller ikke agtede det. Saaledes vilde man see, hvorledes en stod med Hænderne over Kors og gabede, en anden skjulte sig bag ved en Stabel af Follianter, den tredje klingrede med Penge, den fjerde rørte i en Potte o. s. v. Men længst borte, og afsides fra alle, og som jeg vist troer paa en Mødding, vilde Libertineren være forestilt, hvorledes han liggende paa Knæ eller i en anden lige ydmyg Stilling, med den mest hykkelske, og om dette ei fordærvede Rimeligheden, med den lumskeste Mine, lokkede for et eller flere Fruentimmer, som vare nysgierige nok til at see sig omkring, og saaledes undertiden tabte Religionen og Naturen og Staten af Øinene. Den ene Haand vilde han løfte høit op, for at vise dem en fuld Pengepose, men i den anden, som han holdt skjult bag Ryggen, vilde man see en Dolk eller et Beggere med Gift. Forved ham skulde en Hoben glimrende Smaating være udbredte; og tæt bag ved ham vilde man blive nogle ynkelig tilredte Liig vaer, af dem som han allerede havde myrdet. Men jeg vil ikke falde ind i Kunstnerens Arbeide.

For imidlertid intet at forsømme, som staaer i